

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 7 Sayı: 33 Volume: 7 Issue: 33

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

ÇEVİRİ EĞİTİMİNDE EDİNÇ KAVRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ - TÜRKİYE ÖRNEĞİ

ASSESSMENT OF THE CONCEPT OF TRANSLATION COMPETENCE IN TRANSLATOR EDUCATION – THE CASE OF TURKEY

Oktaç ESER*

Öz

Çeviri eğitimi program tasarımlarının öncelikli amaçlarından biri, öğrencilerde çeviri edinci edinimini sağlamaktır. Çeviri edinci edinimi değerlendirmek ise bu sürecin önemli bir ögesidir. Bu çalışmada Çeviribilimde nicel araştırma yöntemleri ile veri toplanmıştır. Likert ölçeğine dayalı geliştirilen bir çeviri edinci ölçeği kullanılarak öğrenci algılamaları ve sektör beklentileri ölçülmüş ve karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Türkiye’de çeviri eğitiminin işlevselliği üzerine sonuçlar elde edilmiş ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çeviri Eğitimi, Çeviri Sektörü, Çeviri Edinci, Değerlendirme.

Abstract

The primary purpose of the program designs in translation education is to make sure that students of Translation Studies acquire translation competence. Assessment of the acquisition of translation competence is a significant element of the process. The data were collected through the quantitative research methods in Translation Studies by using a scale of translation competence based on the Likert Scale. The acquisition of translation competence was measured in terms of the perceptions of students of Translation Studies and the expectations in the translation sector in Turkey, the results of which were assessed comparatively to make conclusions and suggestions about translation pedagogy.

Keywords: Translation Pedagogy, Translator Training, Translation Sector, Translation Competence, Assessment.

Giriş

Çeviri edinci kavramı, çeviri eğitim kurumlarında program tasarımlarını ve çeviri sektöründeki düzenlemeleri yönlendiren temel kavramlardan biridir. Çeviri tarihinde çevirmen nitelikleri, kimi zaman buyurgan kimi zamansa betimleyici olarak ele alınmış bir konudur. 1990’lı yılların başından itibaren çeviribilim içinde kısmi araştırmaların yoğunlaştığını görmek mümkündür. Ancak, çeviri edincini belli yönleriyle inceleyen bu çalışmalar, son 10 yıldır bütüncül ve görgül araştırma modelleri olarak dikkate çekmektedir. Çeviri eğitimine yönelik çeviri edinci modelleri, bireysel çeviribilim araştırmacılarının ortaya koyduğu modeller ve araştırma projeleri modelleri şeklinde yapılmaktadır. Çeviri edinci kavramını ve edinç odaklı çeviri program tasarımlarını inceleyen ve geliştiren araştırmalardır. Bu kapsamda bireysel çeviribilim araştırmacılarından Neubert (Neubert, 2000:3), Schäffner (Schäffner, 2000:146-148),

* Yrd. Doç. Dr., Amasya Üniversitesi, oktay.eser@amasya.edu.tr

ve Yazıcı (Yazıcı, 2007:139)'nın modellerine; araştırma gruplarından ise Universitat Autònoma de Barcelona Üniversitesi tarafından yürütülen PACTE (Process in the Acquisition of Translation Competence and Evaluation) (PACTE, 2003:60) ve Universität Graz'ta yürütülen TransComp araştırma projelerine (Göpferich, 2009:21) yer verilmiştir. Çeviri sektörüne yönelik modeller olarak iki araştırma projesi incelenmiştir. Bu projeler, AB örneğinde çok dilli ve çok kültürlü iletişimin kurulması doğrultusunda çeviri pazarı ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için kaliteli çeviri hizmeti sağlayabilmeyi hedefleyen projelerdir. Bu projeler kapsamında Avrupa Komisyonu EMT (European Master's in Translation) Projesi (EMT, 2009:3) ve Avrupa Birliği'nde Avrupa Standardlar Komitesi tarafından hazırlanan Avrupa Çeviri Hizmetleri Kalite Standardı: EN-15038 projeleri (CEN, 2006:6-7) bulunmaktadır. Çeviri sektörüne yönelik Çeviri edinci modellerindeki bu bütüncül yaklaşımların birbirini tamamladığı, kesiştiği ve ayrıştığı yönleri bulunmaktadır. Bu çalışmada çeviri edinci modelleri ile Türkiye örneğinde çeviri edinci edinimi üzerine nicel veriler toplanmış ve elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Tasarımı

Araştırma tasarımı, iki noktaya odaklanmaktadır: İlki, araştırma konusunun önemi, amacı, içeriği ve kısıtları; ikincisi ise araştırma değişkenlerinin, modelinin, örneklemesinin ve veri toplama araçlarının belirtildiği araştırma metodolojisidir.

Araştırma Konusunun Amacı, İçeriği ve Kısıtları

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın önemi çeviribilimde nicel yöntemleriyle Türkiye'deki çeviri bölümü öğrencileri çeviri edinci algılamasını ölçmek ve sektör beklentileri ile karşılaştırmalı olarak incelenmek ve değerlendirmektir. Elde edilen sonuçlar, çeviri eğitiminin işlevselliği ve program tasarımları hakkında değerlendirme ve önerilerde bulunmak için kullanılmıştır. Bu temel amaca ulaşmak için belirlenen alt amaçlar aşağıdaki gibidir. Çeviri edinci ölçeği ile;

- Türkiye devlet üniversiteleri çeviri bölümü öğrencilerinde çeviri edinci edinimi algılamalarını ölçmek,
- Ölçülen çeviri edinci algılamalarını hiyerarşik olarak belirlemek,
- Öğrencilerin çeviri edinci algılamaları ile mezuniyet sonrası çeviri sektöründe veya sektör dışında çalışmak istedikleri alan arasında bir ilişki bulunup bulunmadığını belirlemek,
- Çeviri eğitiminde öğrencilerin çeviri edinci algılamaları ile çeviri işletmelerinin sektör ihtiyaçları arasında bir ilişki bulunup bulunmadığını belirlemek.

Araştırmanın İçeriği ve Kısıtları

Araştırma, iki bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın çeviri eğitime yönelik ana kütlesi, Türkiye'deki devlet üniversiteleri ile sınırlandırılmıştır. Her çeviri bölümü programı, çeviri edincine yönelik bir çözüm önerisi niteliği taşır. Bu ana kütle, bölümlerin programlarını deneyimlemiş olan 4. sınıf çeviri bölümü öğrencileri ile uygulanmıştır. Anket formlarının posta ile çeviri bölümlerine gönderilmiş ve bölüm öğretim elemanlarınca Nisan-Mayıs 2012 tarihleri içinde sınıf ortamında uygulanmıştır.

Araştırmanın sektöre yönelik ana kütlesi ise Çeviri İşletmeleri Derneği'ne üye işletmeler çeviri işletmeleri ile sınırlandırılmıştır. Çeviri işletmelerinde uygulanan anketlerin bir takım nedenlerden dolayı geri dönüşünde sorunlarla karşılaşmıştır. Bu sorunların başında yoğun çalışma ortamları gerekçesiyle çevirmenlerin anket yanıtlamaya zaman ayırmayı bir kayıp olarak nitelemeleri gelmektedir. Ayrıca bazı çeviri işletmeleri, yanıtlanması istenen anketleri çevirmenlerine yönlendirmeyi uygun bulmamaktadır. Anketleri, işletme bilgilerinin paylaşılması olarak nitelemektedir ve bundan uzak durmayı tercih etmektedir. Sonuç olarak bu tutumlar, verilerin elde edilmesinde kısıtlamaların oluşmasına neden olmaktadır.

Araştırmanın Metodolojisi

Araştırmanın bu bölümde, araştırmanın değişkenleri, araştırma modeli, örnekleme süreci, araştırmada kullanılan veri ve bilgi toplama yöntem ve araçları başlıklarına yer verilmiştir.

Araştırmanın Değişkenleri

Araştırmada 2 ana grup değişken kullanılmaktadır: Demografik değişkenler ve çeviri alt-edinçleri ile ilgili değişkenler.

A- Demografik değişkenler:

Çeviri bölümü öğrencilerine yönelik	Sektöre yönelik
- Üniversite,	- Kurumun faaliyet süresi
- Bölüm,	- Cinsiyet
- Sınıf,	- Profesyonel deneyim süresi
- Genel not ortalaması,	- Çeviri eğitimi diploması
- Cinsiyet,	- Çeviri eğitiminin gerekliliği
- Kariyer planı,	- Çeviri derneği üyeliği
- Okuduğu lise.	- Çeviriden elde edilen gelir
	- Kurumdaki çeviri hizmetleri
	- Kurumun kalite belgeleri
	- Çeviri kuramlarına yaklaşım
	- Çeviri sektöründeki sorunlar

B- Çeviri alt-edinçleri ile ilgili değişkenler:

- İki dillilik alt-edinci,
- Kültür alt-edinci,
- Alan/konu alt-edinci,
- Metin alt-edinci,
- Araştırma ve teknolojik alt-edinç,
- Stratejik alt-edinç,
- Kuramsal alt-edinç,
- Çeviri hizmeti sağlama alt-edinci.

Araştırmanın Modeli

“Çeviri Eğitiminde Edinç Kavramının Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği” başlıklı araştırmada betimleyici bir hipotez esas alınmıştır ve nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Hipotezin değişkenleri, çeviri edinci modelleri esas alınarak ölçülebilir bir nitelikte oluşturulmuştur. Örnek küttleden veriler, demografik bilgiler ve çeviri edinci üzerine iki bölümden oluşan bir anket ile toplanmıştır. Toplanan görgül veriler ile istatistikî modellemeler oluşturulmuş ve analizler yapılmıştır.

Araştırma mantığı olarak bilimsel araştırmalarda iki tür mantık bulunmaktadır: Tümevarım ve tümdengelim. Tümevarım mantığı, bir takım gözlemlerden genel ilkeler geliştirilmesine dayanır ve nitel araştırmalarda kullanılmaktadır. Tümdengelim mantığında ise genel ilkelerden gözlemlere ulaşılır ve nicel araştırmalarda kullanılır (Babbie, 2010:23). Bu çalışmada, araştırma mantığı olarak tümdengelim kullanılmıştır.

Çeviribilim araştırmacısı Chesterman, “Causality in Translator Training” başlıklı makalesinde çeviribilim alanında yapılan araştırmalarda görgül verilere dayalı betimleyici araştırmaların çok olduğunu ve nedensellik ile ilişkilendirilmesi sonucunda çeviri olgularının daha etkin bir şekilde anlaşılabilceğini vurgulamaktadır (Chesterman, 2005:192). Bu araştırmada kısmen betimleyici ve kısmen keşifsel bir model kullanılmıştır.

Örnekleme

Sosyal bilimlerde araştırmaların ana kütteleri büyük olmaktadır. Ana küttedeki bütün elemanları ayrıntılarıyla incelemek gerek zaman gerekse maddi koşullar nedeniyle mümkün olmayabilir. Belli sayıda eleman üzerinde elde edilecek veri genelleme yapmayı mümkün

kılıyor ve ana kütle temsil ediyorsa araştırma hedefine ulaşıyor demektir. Örnek kütle veya örneklem denen bu kütle en önemli özelliği yansız ve temsili olmasıdır. Bu nedenle örnek kütle, belli kurallara göre belli bir ana kütle seçilmiş ve seçildiği evreni temsil ettiği kabul edilen küçük kümedir. Araştırmalar, ana kütle büyük olduğu durumlarda bu örnek kütle üzerinde yapılmakta ve elde edilen veriler ana kütleyle genellenmektedir. Ana kütle örnek kütle seçmeye ise örnekleme denmektedir (Karasar, 2005:110-111). Bu çalışmada karşılaştırmalı değerlendirme ihtiyacından dolayı üniversitelerin çeviri bölümü öğrencileri ve sektörde çeviri işletmeler şeklinde iki farklı ana kütle bulunmaktadır.

Araştırmanın çeviri bölümü öğrencilerine yönelik ana kütle, devlet üniversiteleri çeviri bölümü 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Ana kütle, zaman ve maliyet başta olmak üzere araştırmanın sahip olduğu kısıtlardan dolayı **tesadüfi olmayan örnekleme** yöntemlerinden **“kolayda örnekleme (convenience sampling)”** yöntemi kullanılmıştır (Gegez, 2012:88). Tesadüfi olmayan örnekleme yöntemi, ana kütle homojen, kaynakların sınırlı olduğu ve örnekleme çerçevesinin belirlenemediği durumlarda kullanılan bir yöntemdir ve özeldir. Hata maliyetinin fazla yüksek olmadığı, sonuçların ana kütle doğru olarak temsil etmemesinin çok hatalı kararlara yol açmadığı durumlarda tercih edilmektedir. Kolayda örnekleme yöntemi ise örnek kütle seçilecek bireylerden sadece ulaşılabilir olanların örnekleme sürecine dâhil edildiği bir yöntemdir (Gegez, 2012:216-217). Araştırma kapsamına, devlet üniversitelerinin çeviri bölümlerinde 4. sınıfta okuyan öğrenciler katılımcı olarak alınmıştır. 4. sınıf çeviri bölümü öğrencileri, çeviri bölümlerinin çeviri edinci edinimine bir çözüm olarak sundukları programları deneyimlemiş olmaları gerekçesiyle örnek kütle olarak kabul edilmişlerdir. Araştırmada örnek kütle belirlenmesinde aşağıdaki tablodan yararlanılmıştır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004:50).

Tablo 1: Örneklem Büyüklükleri

Evren (Ana kütle) Büyüklüğü	+ 0.03 Örnekleme hatası (d)			+0.05 Örnekleme hatası (d)			+0.10 Örnekleme hatası (d)		
	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q=0.2	p=0.3 q=0.7	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q=0.2	p=0.3 q=0.7	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q=0.2	p=0.3 q=0.7
100	92	87	90	80	71	77	49	38	45
500	341	289	321	217	165	196	81	55	70
750	441	358	409	254	185	226	85	57	73
1000	516	406	473	278	198	244	88	58	75
2500	748	537	660	333	224	286	93	60	78
5000	880	601	760	357	234	303	94	61	79
10000	964	639	823	370	240	313	95	61	80
25000	1023	665	865	378	244	319	96	61	80
50000	1045	674	881	381	245	321	96	61	81
100000	1056	678	888	383	245	322	96	61	81
1000000	1066	682	896	384	246	323	96	61	81
100 milyon	1067	683	896	384	245	323	96	61	81

Veri toplama süreci 2011-2012 öğretim yılının bahar yarısında Nisan-Mayıs 2012 tarihleri arasında yapılmıştır ve 448 adet anket formu doldurulmuştur. Anket formlarını yanıtlayan 448 öğrencinin 336’sı kadın ve 112’si erkek olarak gerçekleşmiştir. Buna göre ana kütle büyüklüğünün yaklaşık 750 ve örnekleme hatası +0.05 olarak kabul edildiğinde örnek kütle, cinsiyet oranı %80-%20 alınarak en az 185 olması ön görülmüştür. Belirtilen örnek kütle ulaşabilmek için ankete katılan çeviri öğrencilerinin bulunduğu devlet üniversiteleri ve bölümleri aşağıda verilmiştir. Araştırmaya veri toplamada katılan üniversiteler Ek-1’de bulunmaktadır. Bu üniversitelerden Ege Üniversitesi ve Kırıkkale Üniversitesi araştırmanın yapıldığı 2011-2012 öğretim yılında henüz 4. sınıf öğrencileri bulunmadığından dolayı araştırma kapsamı dışında bırakılmışlardır. Böylece araştırmanın ana kütle, devlet üniversitelerini 9’unun ve bu üniversitelerde bulunan 22 çeviri bölümünden 18’inin 4. sınıf öğrencileri oluşturmuştur.

Araştırmanın sektöre yönelik ana kütlelerini ise Çeviri İşletmeleri Derneği'ne üye çeviri işletmelerini oluşturmaktadır. Bu çeviri işletmeleri, derneğin üyelik şartlarını yerine getirmeleri ve sundukları çeviri hizmetleri ile ilgili olarak belli bir denetimden geçmeleri ve çeviri sektörü hakkında işlevsel veriler elde edilebileceği düşüncesiyle araştırmaya dâhil edilmişlerdir. 2012 yılı itibariyle Çeviri İşletmeleri Derneği'nde toplam 26 çeviri işletmesi bulunmaktadır ve bu işletmelerin listesi Ek-2'de verilmiştir. Çeviri işletmelerine “**elektronik postayla anket**” yöntemi uygulanmıştır (Gegez, 2012:88). Veri toplama süreci 2012 yılında Mayıs-Haziran tarihleri arasında yapılmıştır ve 15 adet anket formu geri dönmüştür.

Araştırmada Kullanılan Veri ve Bilgi Toplama Yöntem ve Aracı

Bir araştırmada değişkenler ile veri toplamak için 4 farklı ölçme yönteminden yararlanılmaktadır: Nominal, ordinal, aralıklı, ve oran ölçeği. Bir değişkeninin ölçme yöntemine ölçekleme (Scaling) de denmektedir (Israel, 2008:xvii). Nominal ölçek, nesnelere farklı kategorilere ayırır. Ordinal ölçek, sadece kategorilere ayırmakla kalmaz, onları hiyerarşik bir düzen içinde düzenler. Aralıklı ölçek ile oran ölçeği birbirine benzerdir. Aralıklı ölçekte değerler arasında farklar birbirine eşittir. Ancak gerçek bir sıfır noktası yoktur. Oranlı ölçekte ise gerçek bir sıfır noktası vardır ve ölçümler oranlar şeklinde karşılaştırılır. Nominal ve ordinal ölçekler, parametrik olmayan istatistik yöntemleri kullanır. Aralıklı ve oran ölçekleri ise parametrik istatistik yöntemleri kullanır (Gegez, 2012:170; Israel, a.g.e:xviii). Parametrik ve istatistik ölçmeler arasında bir fark vardır. Parametrik, ölçekleme yapılan tüm örnek kütle hakkında elde edilen bir değerdir. Hâlbuki istatistik, örnek kütle içinden seçilen öğeler hakkında elde edilen değerdir. Araştırmada birbiriyle bağlantılı iki anket kullanılmıştır: Çeviri öğrencilerine yönelik çeviri edinci anketi (Ek-3) ve sektöre yönelik çeviri edinci anketi (Ek-4). Verilerin toplanmasında yukarıda adı geçen ölçekleme yöntemleri kullanılacaktır. Bu anket formları ile ilgili bilgiler aşağıda sunulmaktadır.

Çeviri Eğitimine Yönelik Çeviri Edinci Anketi

Çeviri bölümü öğrencilerine yönelik ankette yüz yüze anket yöntemi ile veri toplanmıştır. Anket, iki bölümden oluşmaktadır. İlkinde, katılımcı hakkında demografik bilgilere ulaşmak hedeflenmiştir. İkinci bölümde ise 50 ifadeli çeviri edinci edinim anketi bulunmaktadır.

Çeviri edinci ölçeği için öncelikle bir pilot uygulama yapılmıştır. Anket formu, Nisan 2012 itibariyle bu pilot uygulama, İstanbul Üniversitesi Almanca Mütercim-Tercümanlık Bölümü 4.sınıf öğrencileri ile bir öğretim elemanı gözetiminde gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, TÜÇEB (Türkiye Çeviri Öğrencileri Birliği)'in 13 Nisan 2012 tarihinde İstanbul Üniversitesinde düzenlediği Marmara Bölgesi Etkinliği kapsamında İstanbul Üniversitesi İngilizce Mütercim-Tercümanlık ve Marmara Üniversitesi Mütercim-Tercümanlık 4.sınıf öğrencilerinden katılımcılara da uygulanmıştır ve toplamda 40 katılımcı anketleri yanıtlamıştır.

Çeviri Sektörüne Yönelik Çeviri Edinci Anketi

Sektöre yönelik çeviri edinci ihtiyaçları hakkında veri toplamanın hedeflendiği ankette elektronik posta ile anket yöntemi kullanılmıştır. Anket, iki bölümden oluşmaktadır. İlkinde, katılımcı hakkında demografik bilgilere ulaşmak hedeflenmiştir. İkinci bölümde ise çeviri edinci ölçeği alt-edinçler olarak katılımcılara sunulmuştur. Katılımcıların anketin ikinci bölümünde yer alan çeviri alt edinci sorularını aralıklı (Interval) bir ölçekte değerlendirmesi istenmiştir. Anket formu, Mayıs ve Haziran 2012 itibariyle ÇİD (Çeviri İşletmeleri Derneği)'ne üye iş yerlerinde çalışan profesyonel çevirmenlere iletmek üzere 26 çeviri işletmesine gönderilmiştir.

Araştırmada Kullanılan Veri ve Bilgilerin Analizi

Araştırma sürecinde elde edilen veriler, SPSS Statistics 17.0 paket programı ile değerlendirilmiştir. Veri ve bilgilerin analizinde frekans dağılımları kullanılmıştır.

Araştırma Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Bu bölümde, çeviri eğitime ve sektörüne yönelik elde edilen veriler karşılaştırmalı olarak değerlendirilmektedir.

Çeviri Eğitimine Yönelik Sonuçların Değerlendirilmesi

Bu bölümde çeviri eğitimine yönelik veriler değerlendirilmektedir. Nisan-Mayıs 2012 tarihleri arasında yapılan anket ile veri toplama süreci, 9 devlet üniversitesinin son sınıf öğrencisi bulunan 18 mütercim-tercümanlık bölümünde gerçekleştirilmiştir. Doldurulan anket formları, SPSS Statistics17.0 programı ile değerlendirilmiştir. Aşağıda belirtilen tablo ve şekillerdeki verilere frekans dağılımları uygulanarak ulaşılmıştır.

Frekans Dağılımları

SPSS Statistics programı ile elde edilen bulguların frekans dağılımları aşağıdaki gibidir.

Tablo 2: Üniversitelere göre son sınıf öğrencilerinin sayısı ve yüzdeleri

ÜNİVERSİTELER	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
İstanbul Üni.	99	22,1	22,1
Marmara Üni.	73	16,3	38,4
Yıldız Teknik Üni.	14	3,1	41,5
Boğaziçi Üni.	13	2,9	44,4
Sakarya Üni.	40	8,9	53,3
Hacettepe Üni.	51	11,4	64,7
Mersin Üni.	44	9,8	74,6
Trakya Üni.	85	19,0	93,5
Dokuz Eylül Üni.	29	6,5	100,0
Toplam	448	100,0	

Tablo 2’de üniversitelere göre son sınıf öğrencilerinin sayısı ve yüzdeleri bulunmaktadır. Araştırmaya toplam 9 devlet üniversitesi 18 mütercim-tercümanlık bölümünden 448 son sınıf öğrencisi katılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, araştırmaya katılan öğrenci sayısına göre üniversitelerin yüzdesel olarak büyükten küçüğe doğru sıralaması aşağıdaki gibidir: %22,1’ine karşılık gelen 99’u İstanbul Üniversitesi, %19,0’ına karşılık gelen 85’i Trakya Üniversitesi, %16,3’üne karşılık gelen 73’ü Marmara Üniversitesi, %11,4’üne karşılık gelen 51’i Hacettepe Üniversitesi, %9,8’ine karşılık gelen 44’ü Mersin Üniversitesi, %8,9’una karşılık gelen 40’ı Sakarya Üniversitesi, %6,5’una karşılık gelen 29’i Dokuz Eylül Üniversitesi, %3,1’ine karşılık gelen 14’ü Yıldız Teknik Üniversitesi, %2,9’una karşılık gelen 13’ü Boğaziçi Üniversitesi son sınıf öğrencileridir.

Tablo 3:Bölüme göre son sınıf öğrencilerinin sayısı ve yüzdeleri

ÇEVİRİ BÖLÜMLERİ	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
İngilizce	168	37,5	37,5
Almanca	162	36,2	73,7
Fransızca	73	16,3	90,0
Bulgarca	13	2,9	92,9
İngilizce-Almanca	30	6,7	99,6
İngilizce-Fransızca	2	,4	100,0
Toplam	448	100,0	

Tablo 3’te çeviri bölümlerine göre son sınıf öğrencilerinin sayısı ve yüzdeleri bulunmaktadır. Araştırmaya İngilizce, Almanca, Fransızca ve Bulgarca dört bölüm öğrencileri katılmıştır. Kırıkkale Üniversitesi Almanca Mütercim-Tercümanlık Bölümünde olduğu gibi son sınıf öğrencisi bulunmayan bölümlerden katılım olmamıştır. Elde edilen bulgulara göre 448 katılımcıların %37,5’u olan 168’i İngilizce, %36,2’isi olan 162’si Almanca, %16,3’ü olan 73’ü Fransızca, %2,9’u Bulgarca son sınıf öğrencileridir. Dokuz Eylül Üniversitesi’nde ise ortak

program uygulandığı için İngilizce-Almanca Mütercim-Tercümanlık Bölümü'nün %6,7'sine karşılık 30 öğrenci, İngilizce-Fransızca Mütercim-Tercümanlık Bölümü'nün ise %0,4'üne karşılık 2 öğrenci katılmıştır.

Tablo 4: Ağırlıklı Genel Not Ortalamasına (AGNO) göre son sınıf öğrencilerinin sayısı ve yüzdeleri

AGNO		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	2,00-2,99	235	52,5	52,5
	3,00-4,00	213	47,5	100,0
	Toplam	448	100,0	

Tablo 4'de ağırlıklı genel not ortalamasına göre son sınıf öğrencilerinin sayısı ve yüzdeleri bulunmaktadır. Elde edilen bulgulara göre, katılımcıların %52,5'i olan 235 öğrencinin AGNO'su 2,00-2,99 aralığında, %47,5'i olan 213 öğrencinin ise 3,00-4,00 aralığındadır.

Tablo 5: Cinsiyete göre son sınıf öğrencilerinin sayısı ve yüzdeleri

CİNSİYET		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Erkek	112	25,0	25,0
	Kadın	336	75,0	100,0
	Toplam	448	100,0	

Tablo 5'te cinsiyete göre son sınıf öğrencilerinin sayısı ve yüzdeleri bulunmaktadır. Elde edilen bulgulara göre, katılımcıların %75'i olan 336'sı kadın, %25'i olan 112'si erkektir.

Tablo 6: Bölüm-Kariyer beklentisi ilişkisine göre son sınıf öğrencilerinin sayısı

BÖLÜM	KARİYER						Toplam
	Çevirmen olarak çalışmak istiyorum	Çeviri işletmesi kurmak istiyorum	Üniversitede akademisyen olmak istiyorum	Redaktör/ Editör olmak istiyorum	Çeviri alanında çalışmak istemiyorum	Diğer	
İngilizce	72	5	32	14	37	8	168
Almanca	41	10	28	7	58	18	162
Fransızca	14	0	11	8	34	6	73
Bulgarca	9	0	4	0	0	0	13
İngilizce-Almanca	11	0	4	0	13	2	30
İngilizce-Fransızca	1	0	1	0	0	0	2
Toplam	148	15	80	29	142	34	448

Tablo 6'da bölüm ve kariyer beklentisi ilişkisine göre son sınıf öğrencilerinin sayısı bulunmaktadır. Çevirmen olmak isteyen toplam 148 katılımcının 72'si İngilizce, 41'i Almanca, 14'ü Fransızca, 9'u Bulgarca, 11'i İngilizce-Almanca, 1'i İngilizce-Fransızca bölümlerinden gelmektedir. Çeviri işletmesi kurmak istediği belirten toplam 15 katılımcının ise 10'u Almanca, 5'i de İngilizce bölümlerindedir. Üniversitede çalışmak istediğini belirten toplam 80 katılımcıdan 32'si İngilizce, 28'i Almanca, 11'i Fransızca, 4'ü Bulgarca, 4'ü İngilizce-Almanca, 1'i İngilizce-Fransızca bölümlerinde okuyan öğrencilerden oluşmaktadır. Redaktör/Editör olmak istediğini belirten 29 katılımcının 14'ü İngilizce, 8'i Fransızca ve 7'si de Almanca bölümlerindedir. 448 katılımcı içinde çeviri sektöründe çalışmak istemeyen 176 katılımcının dağılımı aşağıdaki gibidir:

162 Almanca çeviri bölümlerindeki katılımcıların 76'sı,

168 İngilizce çeviri bölümlerindeki katılımcıların 43'ü,

73 Fransızca çeviri bölümlerindeki katılımcıların 40'ı,

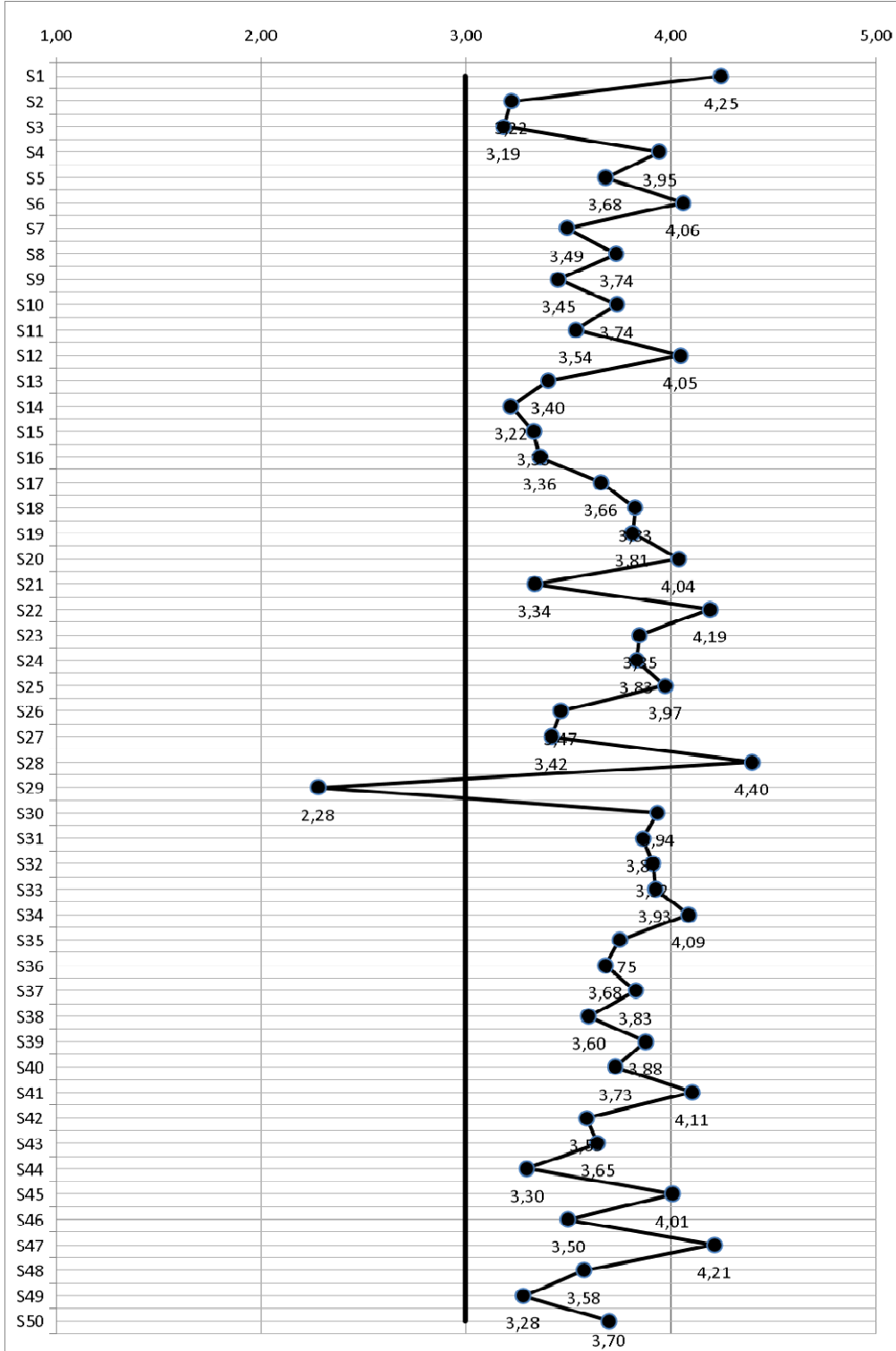
30 İngilizce-Almanca ortak program yapan çeviri bölümlerindeki katılımcıların 15'i çeviri sektörü dışında bir alanda çalışmak istedikleri gözlemlenmektedir. Çeviri sektörü dışında

çalışmak isteyenlerin büyük bir kısmı sırasıyla Almanca, İngilizce ve Fransızca çeviri bölümleridir.

Tablo 7:Çeviri edinci ile ilgili ifadelerle verilen yanıtların dağılımları

Soru	Ortalama	Standart Sapma	Soru	Ortalama	Standart Sapma
S1	4,25	,87149	S26	3,47	,84865
S2	3,22	,99659	S27	3,42	,91258
S3	3,19	1,01953	S28	4,40	,80235
S4	3,95	,88577	S29	2,28	1,26581
S5	3,68	1,02648	S30	3,94	,79922
S6	4,06	,79181	S31	3,87	1,06719
S7	3,49	1,08681	S32	3,92	,97482
S8	3,74	,89608	S33	3,93	,96072
S9	3,45	1,00893	S34	4,09	,76501
S10	3,74	,92980	S35	3,75	,88928
S11	3,54	,94993	S36	3,68	,84558
S12	4,05	,79646	S37	3,83	,79949
S13	3,40	1,03158	S38	3,60	,86424
S14	3,22	1,10634	S39	3,88	,78019
S15	3,33	1,00718	S40	3,73	,88469
S16	3,36	,95033	S41	4,11	,78415
S17	3,66	,83491	S42	3,59	1,12062
S18	3,83	,84843	S43	3,65	1,07083
S19	3,81	,89944	S44	3,30	,97253
S20	4,04	,75866	S45	4,01	,91830
S21	3,34	1,01455	S46	3,50	1,01750
S22	4,19	,79918	S47	4,21	,86108
S23	3,85	,85003	S48	3,58	,98469
S24	3,83	,85893	S49	3,28	1,04117
S25	3,97	,82695	S50	3,70	1,03723

Şekil 1:Çeviri edinci ile ilgili ifadelerle verilen yanıtların dağılımları

Tablo 7 ve Şekil 1’de çeviri alt-edinçleri ile ilgili ifadeler verilen yanıtların dağılımları ve bu dağılıma ilişkin temel göstergeler görülmektedir. Buna göre 4 aralığa sahip ölçekte katılımcıların verdikleri yanıtların ortalamalarına bakarak algılamalarında kendilerine güvendikleri noktaları görmemiz mümkün olacaktır. 4 ve üzeri ortalamaya sahip ifadeler, katılımcıların kendilerine güvenlerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bu aralığa giren 10 ifade belirlenmiştir. Araştırmaya katılanlar, 28. soru olan “Çevirinin toplumsal boyutunun

farkındayım" ifadesini ,80235 standart sapma ve 4,40 ortalama ile 1. soru olan "Ana dil becerilerim, ileri düzeydedir" ifadesini ,87149 standart sapma ve 4,25 ortalama ile değerlendirilmektedirler. Ayrıca, 47. soru olan "Takım içinde sorumluluk alabiliyorum" ifadesini ,86108 standart sapma ve 4,21 ortalama ile, 22. soru olan "Çeviri sorunlarının çözümünde teknolojinin imkânları ve sınırlarının farkındayım" ifadesini ,79918 standart sapma ve 4,19 ortalama ile, 41. soru olan "Kendi çevirimi değerlendirebiliyorum" ifadesini ,78415 standart sapma ve 4,11 ortalama ile, 34. soru olan "Kaynak metni anlamak ve erek metni üretmek için ihtiyaç duyduğum bilgiyi ve belgeyi tanımlayabiliyorum" ifadesini ,76501 standart sapma ve 4,09 ortalama ile, 6. soru olan "Bir metnin çeviri amaçlı sorunlarını değerlendirebiliyorum" ifadesini ,79181 standart sapma ve 4,06 ortalama ile, 12. soru olan "Çeviri kararlarını gerekçelendirebiliyorum" ifadesini ,79646 standart sapma ve 4,05 ortalama ile, 20. soru olan "Çeviri sorunlarını belirleyebiliyorum ve öneri çözümleri geliştirebiliyorum" ifadesini ,75866 standart sapma ve 4,04 ortalama ile 45. soru olan "Son okuma ve düzeltme yapabiliyorum" ifadesini ,91830 standart sapma ve 4,01 ortalama ile değerlendirmektedirler.

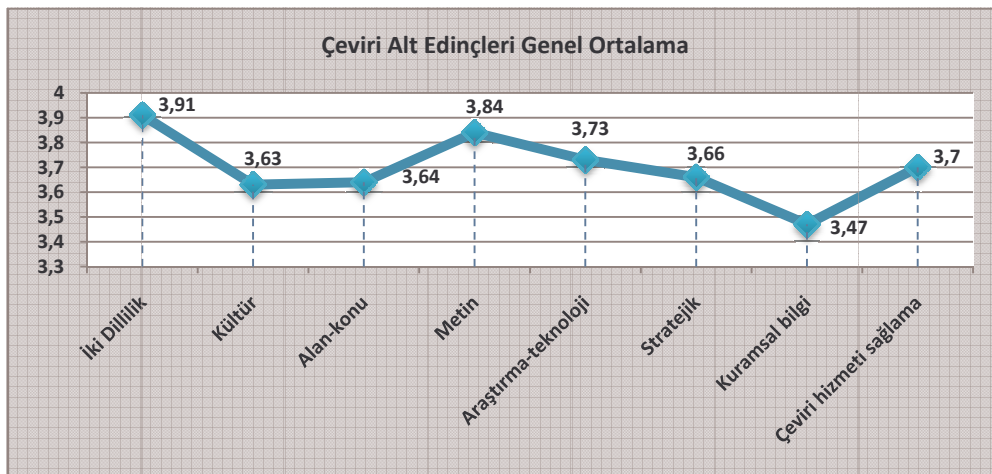
3 ve altı ortalamaya sahip ifadeler, katılımcıların kendilerine güvenlerinin az olduğunu göstermektedir. Bu aralığa giren 1 ifade belirlenmiştir. 29. soru olan "EN-15038 gibi çeviri hizmeti ile ilgili standartları biliyorum" ifadesini 1,26581 standart sapma ve 2,28 ortalama ile değerlendirilmektedirler.

Çeviri edinci ifadelerinin üniversitelere göre dağılımları ile ilgili tablo ve şekilleri Ek 7'de, çeviri bölümleri dağılımlarının tablo ve şekilleri Ek 8'de, cinsiyet dağılımlarının tablo ve şekilleri Ek 9'da, kariyer beklentisi dağılımlarının tablo ve şekilleri Ek 10'da ve S.29 dağılımlarının tablo ve şekilleri Ek 11'de görülebilir.

Tablo 8: Çeviri alt edinçleri ortalamalarının dağılımı

Çeviri alt edinçleri	Ortalama	Standard Sapma
İki Dillilik	3,91	,63397
Kültür	3,63	,63630
Alan-konu	3,64	,69255
Metin	3,84	,60685
Araştırma-teknoloji	3,73	,59353
Stratejik	3,66	,62883
Kuramsal Bilgi	3,47	,70541
Çeviri hizmeti Sağlama	3,70	,60162

Şekil 2: Çeviri alt edinçleri ortalamalarının dağılımı

Tablo 8 ve Şekil 2'de çeviri alt edinçleri ile ilgili verilen yanıtların dağılımları ve bu dağılıma ilişkin temel göstergeler görülmektedir. Araştırmada 8 çeviri alt edinci

incelenmektedir. Katılımcılar, iki dillilik alt edincini,63397standart sapma ve 3,9152 ortalama ile, metin alt edincini,60685 standart sapma ve 3,8427 ortalama ile,araştırma-teknoloji alt edincini,59353 standart sapma ve 3,7393 ortalama ile, çeviri hizmeti sağlama alt edincini,60162standart sapma ve 3,7047 ortalama ile, stratejik alt edincini,62883standart sapma ve 3,6640 ortalama ile, alan/konu alt edincini,69255 standart sapma ve 3,6404 ortalama ile, kültür alt edincini ,63630 standart sapma ve 3,6351 ortalama ile kuramsal bilgi alt edincini ,70541 standart sapma ve 3,4777 ortalama ile değerlendirmektedirler.

Tüm katılımcıların yanıtları ile elde edilen verilere göre iki dillilik alt edincinin Türkiye'deki devlet üniversiteleri çeviri bölümlerinde eğitim gören son sınıf öğrencilerin algılamalarında 3,91 ortalama ile en üst düzeydeki alt edinç ve kuramsal bilgi alt edincinin ise 3,47 ortalama ile en alt düzeydeki alt edinç olduğu görülmektedir. Ayrıca, çeviri edincini dil edinci veya iletişim edinci gibi öteki edinçlerden ayıran çeviriye özgü alt edinçlerden araştırma-teknoloji alt edinci 3,73 ortalama ile, stratejik alt edinç 3,66 ortalama ile ve kuramsal bilgi alt edinci 3,47 ortalama ile sırasıyla giderek düştüğü görülmektedir. Çeviri bölümlerinde verilen eğitim sonrasında öğrenci algılamaları açısından iki dillilik alt edinci ve metin alt edincinin öğrenim çıktıları içinde öncelikli olduğu gözlemlenmektedir. Tablo 6.19 ve şekil 6.32'deki verilere göre katılımcıların algılamalarında tüm çeviri alt edinçleri ile ilgili ortalamalar 4 ve altı değerlere sahiptir. Bu değerler, katılımcıların çeviri edincine yönelik algılamalarında gerekli çeviri niteliklerini edinmede yeterli olmadıklarını düşündüğünü göstermektedir.

Çeviri Sektörüne Yönelik Sonuçların Değerlendirilmesi

Bu bölümde çeviri sektörüne yönelik veriler değerlendirilmektedir. Nisan-Mayıs 2012 tarihleri arasında yapılan anket ile veri toplama süreci, Çeviri İşletmeleri Derneğine üye 26 iş yerinde gerçekleştirilmiştir ve 13 anket formu geri dönmüştür. Bu anket formları, SPSS Statistics17.0 programı ile değerlendirilmiştir. Aşağıda belirtilen tablo ve şekillerdeki verilere frekans dağılımları uygulanarak ulaşılmıştır.

Frekans Dağılımları

SPSS Statistics programı ile elde edilen bulguların frekans dağılımları aşağıdaki gibidir.

Tablo 9: Sektör çeviri alt edinçleri ortalamaları

Sektör Çeviri Alt Edinçleri	Ortalama	Standart Sapma
İki dillilik	4,69	,63043
Kültür	4,54	,66023
Alan-konu	4,54	,51887
Metin	4,77	,43853
Araştırma-teknoloji	4,69	,48038
Stratejik	4,00	1,00000
Kuramsal bilgi	3,77	,83205
Çeviri hizmeti sağlama	4,23	1,16575
Genel Ortalama	4,40	

Tablo 9'de sektör çeviri alt edinçleri ile ilgili verilen yanıtların dağılımları ve bu dağılıma ilişkin temel göstergeler görülmektedir. Araştırmada çeviri eğitimine yönelik araştırılan 8 çeviri alt edinci incelenmektedir. Sektör katılımcıları, metin alt edincini,43853standart sapma ve 4,77 ortalama ile, iki dillilik edincini,63043 standart sapma ve 4,69 ortalama ile,araştırma-teknoloji alt edincini,48038 standart sapma ve 4,69 ortalama ile, kültür alt edincini,66023standart sapma ve 4,54 ortalama ile, alan-konu alt edincini,51887standart sapma ve 4,54 ortalama ile, çeviri hizmeti sağlama alt edincini 1,16575 standart sapma ve 4,234 ortalama ile, stratejik alt edinci 1,00000 standart sapma ve 4,0 ortalama ile kuramsal bilgi alt edincini ,83205 standart sapma ve 3,77 ortalama ile değerlendirmektedirler.

Sektör ihtiyaçları açısından çeviri edinci beklentisinin 4,40 gibi yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların yanıtları ile elde edilen verilere göre çeviri alt edinçleri arasında en yüksek beklenti 4,77 ortalama ile metin alt edinci olmaktadır. Kuramsal bilgi alt edinci beklentisi ise 3,77 ortalama ile en alt düzeydeki çeviri alt edinci olmuştur. Bu verilere göre çeviri edincine özgü alt edinçler, diğer edinçlerden sonra gelmektedir. Bu nedenle çeviri sektöründe çeviriye özgü alt edinçler görece olarak daha az öncelikli olduğu gözlemlenmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde sonuçlar ve önerilere yer verilmektedir.

Sonuçlar

Araştırmanın sonuçlar bölümünde çeviri edinci kavramı ile ilgili çeviri eğitimi ve çeviri sektör verileri karşılaştırmalı olarak ele alınmaktadır.

Tablo 10'da çeviri alt edinçleri sektör ve eğitim ortalamalarını görülmektedir. Genel ortalama, tüm çeviri alt edinçlerinin ortalamasını gösterdiği için çeviri edinci göstergesi olarak yorumlanmaktadır. Çeviri İşletmeleri Derneği'ne üye çeviri işletmeleri ile gerçekleştirilen sektöre yönelik çeviri edinci beklentisi, 4,40; devlet üniversiteleri 4. sınıf öğrenci ile gerçekleştirilen çeviri eğitimine yönelik edinilen çeviri edinci algılaması ise 3,70 olarak betimlenmiştir.

İki çeviri edinci değerlendirmesi arasında dikkat çekici bir fark bulunmaktadır. Çeviri edinci ve çeviri edincini oluşturan alt edinçler, çeviri sektörü beklentisi ve çeviri eğitimi açısından yorumlanabilir.

Tablo 10: Çeviri alt edinçleri sektör/ eğitim ortalamaları

Çeviri Alt Edinçleri Sektör/Eğitim Ortalamaları			
Çeviri Alt Edinçleri	Sektör	Eğitim	Fark
İki dillilik	4,69	3,91	0,78
Kültür	4,54	3,63	0,91
Alan-konu	4,54	3,64	0,9
Metin	4,77	3,84	0,93
Araştırma-teknoloji	4,69	3,73	0,96
Stratejik	4	3,66	0,34
Kuramsal bilgi	3,77	3,47	0,3
Çeviri hizmeti sağlama	4,23	3,7	0,53
Genel Ortalama	4,4	3,7	0,7

Çeviri sektörü çeviri edinci beklentisi, tüm alt edinçlerde çeviri eğitimi çeviri edinci algılamasından daha yüksek çıkmıştır. Çeviri sektörünün çeviri bölümü öğrencilerinin çeviri edinci edinimi ile algılamalarını yeterli düzeyde bulmadığını söylemek mümkündür. Benzer şekilde, çeviri bölümü öğrencileri ise çeviri sektörü ihtiyaçlarını karşılayabilme açısından kendilerini yeterli olarak algılamamaktadırlar. Bunun nedeni hem ortalamanın yeterli ortalama düzeyi olan 4,00'ün altında bir ortalama sergilemeleri hem de çeviri sektörü ortalamasının daha yüksek bir düzeye sahip olmalarıdır.

Çeviri sektörü ve çeviri eğitimi verilerinin çeviri alt edinçleri arasındaki farklar incelendiğinde 0,96'lık bir farkla araştırma-teknoloji alt edincinin ilk sırada olduğu gözlemlenmektedir. Bunu sırasıyla 0,93 ile metin alt edinci, 0,91 ile kültür alt edinci, 0,9 ile alan-konu alt edinci, 0,78 ile iki dillilik alt edinci, 0,53 ile çeviri hizmeti sağlama alt edinci, 0,34 ile stratejik alt edinç, ve 0,3 ile kuramsal bilgi alt edinci izlemektedir. Araştırma-teknoloji alt edinci hariç, stratejik, kuramsal bilgi ve çeviri hizmeti sağlama gibi çeviriye özgü alt edinçlerdeki farkın diğer alt edinçlerdeki farka göre oldukça düşük olduğu dikkat çekicidir. Alt edinçler,

temelde çeviriye özgü alt edinçlerden ziyade dile özgü alt edinçler açısından hem farklıdır hem de yüksektir. Bu bulgulara yönelik olarak öneriler bölümünde açıklama yapılmaktadır.

Öneriler

Araştırmanın bu bölümü, üniversiteler ve çeviri işletmelerine yönelik uygulanan çeviri edinci ölçeği ile elde edilen veriler üzerine yapılan önerilerden oluşmaktadır.

Türkiye'deki çeviri bölümlerinin % 75'i kadın, %25'i ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Bu yönüyle, bu bölümlerin kadın ağırlıklı bir yapısı bulunmaktadır. Yabancı dille öğretim yapan resmi lise 48,4 ve Yabancı dil ağırlıklı genel lise 37,9 çeviri bölümlerini en çok tercih edenlerdir. Bu yapı içinde gerek çeviri edinci üzerine yapılan literatür incelemesi gerekse çeviri öğrencilerinin çeviri edinci algılamaları ile çeviri sektörü beklentileri üzerine elde edilen veriler ışığında çeviri bölümlerinde sunulan program tasarımlarında bazı değişiklikler yapılması, çeviri edinci edinimini olumlu yönde etkileyebilir.

Çeviri bölümü programları tasarımları, çeviri sektörü içinde olası kariyer planlarını içerecek biçimde tasarlanabilir.

Öğrencilerin kariyer planlarında çeviri sektörü içinde olası kariyer planlarından bazıları göz ardı edilmek suretiyle ağırlık kazanan iki ana meslek bulunmaktadır: Çevirmenlik ve akademisyenlik.

Çevirmenlik, katılımcıların %33'ünü, akademisyenlik ise %17,9'unu temsil etmektedir. Çevirmenlik mesleğinin katılımcıların kariyer planlamasında en yüksek oranla temsil edilmesi, çeviri sektörüne yönelmeyi düşünen katılımcıların oranının yine de sınırlı olmadığı anlamına gelmemektedir. Bu bulgu, çevirmenliğin meslekleşme sorunlarından etkilendiği göstermektedir. Çeviri edinci, öğrencilerin kariyer planlarını gerçekleştirirmede daha etkin olabileceklerine inandıkları meslekleşme sürecini tamamlamış veya olgunlaştırmış başka sektörlerde de çalışabilmesini olanaklı kılmaktadır. Meslekleşme sürecinde kat edilecek etkin ilerlemeler, bu oranı olumlu yönde etkileyebilir. Ayrıca, çeviri öğrencilerinin çeviri sektörü içinde önemli bir kariyer alanı olarak gördükleri akademisyenlik ise Türkiye'de çeviri bölümlerinde insan kaynakları planlaması çerçevesindeki kadro ihtiyacı ile orantılı görünmemektedir.

Çeviri bölümü öğrencilerinin çeviri sektörü içinde etkin bir rol oynayacakları mümkünken elde edilen bulgularda oranları çok düşük olan alanlar bulunmaktadır. Bu alanların başında ise çeviri işletmeciliği gelmektedir. %3,3 ile bulgularan çeviri işletmeciliği, çeviri bölümü öğrencilerin kariyer planlamasında çok düşük bir orana sahiptir. Çeviri işletmeciliği, çeviri bölümlerinin program tasarımlarında çeviri edinci ediniminin önemli bir ögesi olarak konumlandırılabilir. %6,5 oran ile düşük oranlı bir diğer alan da yayıncılık sektörü içinde kültürlerarası etkileşimin odağında bir alan olan redaktörlük/editörlük mesleğidir. Çeviri bölümlerinde program tasarımları, çeviri öğrencilerinin kariyer planlarını çeviri işletmeciliği alanını da içerecek biçimde genişletilebilir. Çeviri sektörü dışında bir kariyer planı düşünen katılımcıların oranı ise %39,3 oranındadır. Bu oran, çeviri bölümlerinin öğrenci yetiştirdiği ana mesleklerden biri olan çevirmenliğin oranından bile daha fazladır. Bu bulgunun nedensel olarak incelenmesi gereklidir. Çeviri bölümlerinden Almanca, İngilizce, Fransızca bölümlerinde bir yönelim bulunmaktadır. AGNO'su düşük olanlarda yönelim görece olarak fazladır.

Tablo 11'de çeviri öğrencilerinin çeviri sektörü dışı kariyer beklentilerinin ayrıntıları bulunmaktadır. Katılımcılar, karasızlar dâhil 20 farklı alanda bir kariyer planı düşünmektedirler. Katılımcıların tercihleri, büyükten küçüğe doğru sıralanmış tablodaki veriler içinde %5 ve üstü bir yüzdeye sahip ilk yedi alanda ağırlık kazanmıştır. Çeviri sektörü dışı alanda kariyer beklentisi olan 185 katılımcıdan %21,6 olan 40'ı dış ticaret, %11,9 olan 22'si medya, %11,4 olan 21'i özel sektör, %10,8 olan 20'si eğitim, %7,6 olan 14'i turizm, %7 olan 13'ü ticaret ve %5,9 olan 11'i kamu sektörünü tercih etmektedirler.

Tablo 11: Çeviri öğrencilerinin çeviri sektörü dışı kariyer beklentileri

Çeviri Öğrencilerinin Çeviri Sektörü Dışı Kariyer Beklentileri										
	İstanbul	Marmara	Yıldız Teknik	Boğaziçi	Sakarya	Hacettepe	Mersin	Trakya	Dokuz Eylül	Toplam
1 Dış Ticaret	7	3	2	0	12	2	8	2	4	40
2 Medya	6	4	0	1	2	5	1	1	2	22
3 Özel Sektör	7	7	0	0	3	0	2	2	0	21
4 Eğitim	6	3	2	0	2	3	1	3	0	20
5 Turizm	1	2	3	0	2	0	4	1	1	14
6 Ticaret	4	3	1	0	0	1	0	0	4	13
7 Kamu Sektörü	3	2	0	0	1	2	1	2	0	11
8 Yüksek Lisans	3	2	0	1	0	1	0	0	2	9
9 Halkla İlişkiler	1	2	0	1	1	0	0	0	0	5
10 Dış İşleri Bakanlığı	1	1	0	0	0	1	0	0	1	4
11 Uluslararası İlişkiler	2	0	0	0	0	1	0	1	0	4
12 Havacılık	1	0	0	0	3	0	0	0	0	4
13 AB Kurumları	1	0	0	0	0	1	1	0	0	3
14 Banka	0	1	0	0	1	0	0	1	0	3
15 Lojistik	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2
16 Edebiyat	0	0	0	1	0	0	0	0	1	2
17 Otomotiv	1	0	0	0	1	0	0	0	0	2
18 Tekstil	1	0	0	0	0	0	0	1	0	2
19 Sanat	0	0	0	1	0	0	1	0	0	2
20 Kararsız	1	1	0	0	0	0	0	0	0	2
Toplam	46	31	8	5	28	17	21	14	15	185

Bu bulgular, çeviri sektörü içindeki çevirmen/çeviri işletmecisi gibi paydaşlara yöneltildiğinde alınan yanıtlar aşağıdaki gibi kategorileştirilebilir:

- Çeviri eğitiminin çeviri sektörü ihtiyaçlarına yanıt vermemesi,
- Kazanç beklentisinin düşüklüğü,
- Çalışma koşulları,
- İş güvencesi yetersizliği,
- Başvuran adayın yetersizliği,
- Sektörde meslektaşının tamamlanmamış olması,
- Çeviri işletmecilerinin çoğunun alaylı olması,
- Mesleğin toplumdaki statüsü,
- Sektörde denetim ve düzenleme eksikliği,
- Sektörde çevirmen arzının fazla olması,
- Çevirmenlerin akreditasyon sorunları,

Yukarıda betimlenen kategoriler incelendiğinde ağırlık noktasını, mesleklaşma ve akreditasyon sorunları oluşturmaktadır. Mesleklaşma sürecinin tamamlanması ile mesleğin toplumdaki statüsünün ve gelir düşüklüğü gibi sorunları giderilecektir. Çeviri bölümü öğrencilerinin çeviri sektörü dışı alanlara yönelmelerine bir çözüm olabilir. Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK)'nın Ulusal Meslek Standardı: Çeviri Seviye 6 başlıklı çalışması bu yönde atılan önemli adımlardandır. Çevirmenlik mesleği üzerine bir düzenleme olması ve çevirmenliğin görev tanımı, çalışma koşulları ve ölçme, değerlendirme ve belgelendirme yönetmeliğinin oluşturulması esas alınmaktadır (MYK, 2012:3-21). Ancak bu mesleklaşma sürecinde belgelendirme gibi mesleğe toplumsal statü ve saygınlık kazandıracak aşamaların nasıl şekilleneceği önemlidir.

Çeviri bölümü program tasarımları, çeviri edinci yerine çevirmen edincine yönelik düzenlenebilir.

Çeviri süreci kurumsal boyutta ele alındığında, çevirmen sorumlulukları çeviri için gerekli niteliklerin çok daha ötesine uzanmaktadır. Bu nedenle, çevirmen edincini çeviri edincinden ayrı ve üst kavram olarak ele almak gerekir. Çeviri edincinden ziyade çevirmen edinci kavramının öne çıkarılması hem geleceğe yönelik hem de işlevsel bir yaklaşım olabilir. Bu yaklaşım, çeviri bölümü program tasarımlarını yönlendirici bir kavram olarak ele alınabilir. Bir çeviri işletmesinin kurulması ve işletilmesi ile ilgili bilgi ve becerilerin çeviri bölümü

öğrencilerine kazandırılması ile mezuniyetleri sonrasında girişimciliği de kariyer planları içinde bulunduracak öğrencilerin oranının da yükselme sağlanabilir.

MYK, ulusal çeviri standardında çevirmenin sahip olması gereken bilgi ve beceriler içinde çeviri edinci dışında çevirmen edincine işaret eden yönlere yer vermektedir (MYK, 2012:18-19). Müşteri ilişkileri yönetimi, fiyatlandırma, pazarlama (tanıtım faaliyetleri), iş organizasyonu, planlama, muhasebe ve finans (mali işler) ve takım çalışması bunlar arasında dikkat çeken örnekler olarak görülebilir. MYK:2012 ve CEN:EN-15038:2006 gibi meslekleşmeye yönelik düzenlemeler içinde vurgulanan ve çeviri sektörünün geleceğini şekillendiren çalışmalara çeviri bölüm program tasarımlarını da uyumlu hale getirmek mümkün olabilir.

Çeviri eğitim politikaları, dil edinci odaklı algılanmaktan çeviri edinci odaklı bir algılamaya yönlendirilebilir.

Çeviri sektörü alt edinçler beklentisinin çeviri değil dil odaklı olduğu gözlemlenmektedir. Çeviri kuramında dil edinci, çeviriyi oluşturan diğer alt edinçlerden biri olarak nitelendirilmektedir. Çeviri eğitimi ve çeviri sektörü arasındaki etkileşim, çeviri edinci kavramının dil yönünde ağırlık kazandığını göstermektedir. Her ne kadar çeviri sektörü çeviri edinci için bu yorumlar mümkün olsa da çeviri bölümü öğrencilerinin algılamalarında da çeviri sektörü beklentilerine koşut bir bulgu söz konusudur. Bu yönüyle çeviri eğitiminin sunduğu program tasarımları ile çeviri öğrencilerine kazandırmayı hedeflediği çeviri edinci kavramı yine dil odaklı bir ağırlığa sahiptir. Çeviri eğitimi politikası çeviri sektörü ile etkileşimini dil odaklılıktan çeviri odaklılığa yöneltirken bu yaklaşımı kendi içinde de sergilemek durumundadır. Çeviri eğitimi politikasında hem akademik çevre hem de çeviri sektörü ile etkileşiminde etkin yöntemler benimsenebilir.

Genel Değerlendirme

Çeviri eğitiminde edinç kavramının çeviri edinci modelleri ile ele alındığı bu çalışmada Türkiye'deki devlet üniversiteleri çeviri bölümleri örneğinde son sınıf öğrencilerinin çeviri edinci edinimleri ile ilgili algılamaları, çeviri literatürüne dayalı geliştirilen çeviri edinci ölçeği ile ölçülmüş ve sonuçlar çeviri sektörü beklentileri ile karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Literatür incelemesinde edinç kavramı, genelden özele yöntemi ile açıklanmıştır. Çeviri edinci ölçeğinin geliştirilmesinde 2000'li yılların başından itibaren bütüncül ve boylamsal araştırmalar olan çeviri edinci modelleri esas alınmıştır. Bu modeller, araştırmanın betimleyici hipotezine uygun olarak çeviri eğitime yönelik modeller ve çeviri sektörüne yönelik modeller olarak kurgulanmıştır. İncelenen çeviri edinci modelleri ışığında modelleri oluşturan alt-edinçlerden oluşan bir çeviri edinci matrisi geliştirilmiştir. Çeviri edinci ölçeği, çeviri edinci matrisi ve modellerdeki bu alt edinçlerin yönlendirmesi sonucu elde edilmiş ve 50 ifadeli ölçek olarak tasarlanmıştır. Bu ifadeler, belirlenen toplam 14 alt edinçten 8'ine yönelik olarak hazırlanmıştır. Çeviri edinci ölçeğinin, İstanbul Üniversitesi çeviri bölümünde pilot uygulaması yapılarak güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Araştırmanın Ek-1 ve Ek-2 bölümlerinde ölçeğin iki farklı amaç için hazırlanmış hali bulunmaktadır. Ek-1, örnek kütleye verildiği haliyken Ek-2, ölçeğin değerlendirme referansını göstermektedir. Bu düzenlemenin başlıca nedeni, katılımcıların ifadeleri ile ilgili kategorik çıkarımlarda bulunarak değerlendirmelerin ilişkisel ve rölatif olmasının önüne geçmektir. Böylece ifadeler, alt edinçler halinde gruplanmadan karışık olarak sunulmaktadır.

Çeviribilimde nicel araştırma yönteminin uygulandığı bu çalışmada verilerin işlenmesi ve birbiri ile ilişkilendirilmesi, SPSS Statistics yazılımı ile daha etkin ve verimli hale gelmiştir. Gerek ölçek güvenilirlik analizinin yapılmasında gerekse frekans dağılımlarının ve korelasyon analizlerinde değişkenlerin birbiri ile ilişkisinin bulunup bulunmadığının belirlenmesinde işlevsel olmuştur ve zaman tasarrufu sağlamıştır. Nicel araştırma yöntemlerinin çeviri alanına uygulanması ile hem sonraki benzer araştırmaların hem de nitel araştırmaların dayanacağı veriler elde edilebilmektedir. Bu sayede, katılımcıların demografik özellikleri, çeviri eğitimi ve sektörü ile ilgili yönelimleri Türkiye geneli gözetilerek betimlenebilmiştir. Elde edilen bu veriler sayesinde 2011-2012 Eğitim-Öğretim yılı itibariyle çeviri bölümlerindeki öğrencilerin cinsiyet dağılımları, çeviri edinci algılamaları ve mezuniyet

sonrası kariyer beklentileri nicel veriler halinde betimlenebilmiştir. Ancak bu veriler sayesinde kariyer beklentilerindeki güçlü ve zayıf yönelimler gözlemlenebildiğinden program tasarımlarına yönelik önerilerde bulunabilme olanağı olmuştur. Örneğin, çeviri işletmeciliği kariyer beklentileri açısından katılımcıların zayıf yönelimlerinden biri olarak gözlemlenmiştir. Bu gözlem, çeviri programlarında öğrencilerin çeviri edinci edinimlerine bu yönde katkı sağlayacak bilgi ve becerilerin kazandırılmasını vurgulamak amacıyla “yönetim alt edinci” kavramını çeviri edincinin yeni bir alt edinci olarak önerme ihtiyacını doğurmuştur. Sonuç olarak da bu yeni alt edinci içerecek biçimde yeni bir çeviri edinci önerisini gerektirmiştir. Gelecekte yapılacak başka nicel araştırmalar ile çeviribilimin hem kuramsal hem de uygulamalı alanının daha da güçleneceği düşüncesindedim.

Türkiye’de çeviri öğrencilerinin çeviri edinci ediniminin algılanması ve sektör beklentilerinin karşılaştırmalı olarak betimlenmesi sürecinde bu araştırmada geliştirilen ve sonucunda önerilen üç yenilik daha bulunmaktadır. İlki, çeviri edinci ölçeğinin geliştirilmesi; ikincisi, yeni bir alt edinci önerilmesi ve sonuncusu ise bu öneri alt edinci kapsayacak biçimde bir çeviri edinci modelinin önerilmesidir.

Bir araştırma, ardından gelecek başka nicel ve nitel araştırmalara yol açabilmelidir. Bilindiği gibi, sosyal bilimlerde yapılan araştırmaları fen bilimlerinde yapılan araştırmalardan farklı kılan özellikleri başta uygulanan yöntemlerin ve elde edilen bulguların geçerliği ve güvenilirliğinin belli zaman gerektirebilmesidir. Bu araştırmadaveri toplamak amacıyla geliştirilen çeviri edinci ölçeği, nicel araştırma yöntemleri düşünülerek geliştirilmiş bir ölçektir. Ne var ki, çeviri literatüründe bu yönde geliştirilen ilk ölçeklerden biri olmasından dolayı, başka araştırmalarda kullanılması sonrasında çeviri edinci ölçeğinin ve bu ölçek ile ulaşılan bulguların anlamı belirginlik kazanacaktır. Yapılacak araştırma ihtiyacının ortaya çıktığı bir başka nokta da önerilen çevirmen edinci modeli içindeki “yönetim alt edinci” kavramıdır. Yönetim alt edinci, çeviri eğitimi veya çeviri sektörüne yönelik olarak nedensel veya betimleyici hipotezlerle araştırılabilir. Yönetim alt edinci, çeviri program tasarımlarını ne ölçüde ve nasıl yönlendirebilir? Metodolojisi ne olmalı? Bu kavramın uygulanma yöntemleri, uygulama süreci ve sonrası ele alınabilir. Bu alt edinci edinen çeviri öğrencilerinin kariyer beklentilerine yönelik değişimler çeviri eğitimi sürecinde ve mezuniyet sonrası kariyer gelişimi şeklinde araştırılabilir. Çeviri bölümlerine gelen öğrenci profilleri de çeviri program tasarımlarını yönlendirme gücülüyle araştırılmaya değer alanlardan biridir. Artsüremli ve eşsüremli araştırmalarla, öğrenci profilinin çevirmen kariyer beklentileri üzerindeki etkisi incelenebilir. Çeviri bölümlerinde dil bazında kariyer beklentileri arasında farklılıklar gözlemlenmiştir. Betimlenen bu farklılıkların öğrenci profili ile ilişkisi araştırılabilir ve çeviri programlarının özellikle ilk yıllarının tasarımına yönelik farklılıklar gerekçelendirilebilir. Bu araştırmalar, boylamsal olarak ve demografik nitelikleri çerçevesinde derinleştirilebilir. Bu ve benzeri hipotezlerin çeviri alanına katkı sağlayabileceğine inanıyorum.

Türkiye’de çeviri eğitimi sunan üniversite ve bölümlerin program tasarımları, sektör ihtiyaçlarını da dışarda bırakmayacak biçimde edinç odaklı yapılabilir. Çeviribilimde edinç kavramının kuramdan uygulamaya doğru bir evrilme içerisinde olduğu gözlemlenmektedir. En azından son 20 yıldır gittikçe artan sayıda yapılan çalışmalar bunu doğrular niteliktedir. 1990’lı yıllarda kimi alt edinçlerin incelenmeye başlaması sonucunda 2000’li yılların başından itibaren bütüncül çeviri edinci modellerinin ortaya çıkmıştır. Çeviribilimin kuramsal alanına yönelik yapılan edinç araştırmaları, içinde bulunduğumuz dönem itibarıyla, çeviribilimin uygulamalı alanında etkin olması gereken bir birikim haline gelmiştir. Bu anlamda çeviribilimde edinç araştırmalarının edinim boyutunda da ilerletilmesi tutarlı ve diyalektik bir gelişim sağlayacaktır. Bu araştırmalar, çeviri sektörünün de dâhil edilmesiyle çok boyutlu çalışmalar haline dönecektir. Türkiye’deki çeviri araştırmacıları, çeviri edinci ve edinimine yönelik araştırmaları ile çeviribilimin gelişimine büyük katkı yapabilirler.

KAYNAKÇA

- BABBIE, Earl (2010). *The Basics of Social Research*, 5th Edition, Belmont, CA: Wadsworth CENGAGE Learning.
- CEN (2006). *EN-15038 Translation Services –Service Requirements*, Brussels.
- CHESTERMAN, Andrew (2005). "Causality in Translator Training", *Training Forthe New Millennium: Pedagogies for Translation and Interpreting*, Ed. Martha Tennent, Amsterdam and Philadelphia:John Benjamins Publishing Co.
- EMT Expert group (2009). *Competences for Professional Translator, Experts in Multi-lingualand Multimedia Communication*, Brussels, (Çevirimiçi) <http://ec.europa.eu/emt>, 13 Şubat 2012
- GEGEZ, A. Ercan (2010). *Pazarlama Araştırmaları*, İstanbul:Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- GÖPFERICH, Susanne (2009). "Towards a Model of Translation Competence and its Acquisition: The Longitudinal Study of TransComp", *Behind the Mind:Methods, Models, and Results in Translation Process Reseach*, Ed. BySusanneGöpferich, Arnt Lykke Jakobsen, and Inger M. Mees, Denmark, Samfundslitteratur, s.12-39.
- ISRAEL, D. (2008). *Data Analysis in Business Research:A Step-by-Step Nonparametric Approach*, London, UK:SAGE Publications Ltd.
- KARASAR, Niyazi (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara:Nobel Yayın Dağıtım.
- Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) (2012). *Ulusal Meslek Standardı: Çevirmen Seviye 6*.
- NEUBERT, Albrecht (2000). "Competence in Language, in Languages, and in Translarion", *Developing Translation Competence*, Ed. by Schäffner, Christina and Adab Beverly, Amsterdam and Philadelphia, John Benjamins, pp:3-18.
- PACTE Research Group (2003). "Building a Translation Competence Model," *Triangulating Translation: Perspectives in Process Oriented Reseach*, Ed. By E.Alves, Amsterdam, John Benjamins, s.43-66.
- SCHAFFNER, Christina (2000). "Running before Walking? Designing a Translation Programme at Undergraduate Level", *Developing Translation Competence*, Ed. By Schaffner, Christina and Adab Beverly, Amsterdam and Philadelphia, John Benjamins, pp:143-156.
- SCHAFFNER, Christina and BEVERLY, Adab (2000). *Developing Translation Competence*, Amsterdam and Philadelphia, John Benjamins, , pp:vii-xvi.
- YAZICI, Mine (2007). *Yazılı Çeviri Edinci*, İstanbul:MULTILINGUAL
- YAZICIOĞLU , Yahşi ve ERDAOĞAN, Samiye (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara:Detay Yayıncılık, 2004.

Ek-1 2011-2012 öğretim yılında devlet üniversiteleri çeviri bölümleri.

Devlet Üniversiteleri Çeviri Bölümleri

1Ege Üniversitesi

İngilizce Mütercim Tercümanlık Bölümü
Almanca Mütercim Tercümanlık Bölümü

2Marmara Üniversitesi

İngilizce Mütercim Tercümanlık
Fransızca Mütercim-Tercümanlık
Almanca Mütercim-Tercümanlık

3İstanbul Üniversitesi

İngilizce Mütercim Tercümanlık
Almanca Mütercim-Tercümanlık
Fransızca Mütercim-Tercümanlık

4Hacettepe Üniversitesi

İngilizce Mütercim-Tercümanlık
Almanca Mütercim-Tercümanlık
Fransızca Mütercim-Tercümanlık

5Mersin Üniversitesi

Almanca Mütercim-Tercümanlık
Fransızca Mütercim-Tercümanlık

6Trakya Üniversitesi

İngilizce Mütercim - Tercümanlık
Almanca Mütercim - Tercümanlık
Bulgarca Mütercim - Tercümanlık

7Sakarya Üniversitesi

Almanca Mütercim-Tercümanlık

8Dokuz Eylül Üniversitesi

İngilizce Mütercim-Tercümanlık
Almanca Mütercim-Tercümanlık

9Boğaziçi Üniversitesi

İngilizce Çeviribilim Bölümü

10Yıldız Teknik Üniversitesi

Fransızca Mütercim Tercümanlık

11Kırıkkale Üniversitesi

Fransızca Mütercim Tercümanlık
Arapça Mütercim-Tercümanlık

Kaynak:Üniversitelerin internet siteleri

Ek-2 2012 yılı itibariyle Çeviri İşletmeleri Derneği Üyeleri

ÇEVİRİ İŞLETMELERİ DERNEĞİ ÜYELERİ

- 1-ARK MÜŞAVİRLİK TUR. TERCÜME İNŞ. BASIN YAY. LTD. ŞTİ.
 - 2-ATLAS DİL HİZMETLERİ VE BİLİŞİM LTD.ŞTİ
 - 3-BARAKA TERCÜME DIŞ.TİC. LTD.ŞTİ.
 - 4-DES GRUP İTH.İHR.ÇEV. VE DAN. HİZ. TİC. LTD.ŞTİ.
 - 5-DİJİTAL TERCÜME İNTERNET YAZILIM HİZMETLERİ TURİZM DIŞ TİC. LTD. ŞTİ.
 - 6-DİLTA DİL HİZMETLERİ LTD.ŞTİ.
 - 7-DİYE KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM HİZMETLERİ LTD.ŞTİ.
 - 8-DRAGOMAN DİL TEKNOLOJİLERİ VE DAN.LTD.ŞTİ.
 - 9-ECE TERCÜME DAN. VE TURİZM LTD.ŞTİ.
 - 10-EDF KONFERANS ÇEVİRİMENLİĞİ LTD.ŞTİ.
 - 11-ES BİLGİSAYAR VE DANIŞMANLIK LTD.ŞTİ.
 - 12-LOCASİS BİLİŞİM HİZ.SAN.TİC.LTD.ŞTİ.
 - 13-MİRORA ULUSLARARASI ÇEVİRİ VE DANIŞMANLIK LTD.
 - 14-NGN İSTANBUL ÇEVİRİ REK.ORG. EĞİTİM VE DAN.
 - 15-NOVİTAS ÇEVİRİ HİZMETLERİ ve TELİF HAKLARI TİC. LTD. ŞTİ.
 - 16-NR ÇEVİRİ HİZMETLERİ ORG. VE DAN. LTD.ŞTİ.
 - 17-NUNA YERELLEŞTİRME CEM ZEKİ SABAH
 - 18-ÖZERAY TERCÜME REKLAM VE DIŞ TİC. LTD.ŞTİ.
 - 19-SABAN ÇEVİRİ LTD.ŞTİ.
 - 20-SAYLON DANIŞMANLIK YAYINCILIK REK. EĞT. ve İNŞ. TAAH. TURİZM TİC. LTD.ŞTİ.
 - 21-SENA İLETİŞİM ORG.TERCÜME VE PAZ. LTD.ŞTİ.
 - 22-SENTRO TERCÜME
 - 23-SET-SYSTEMS TERCÜMANLIK REK.VE YAY.TİC.LTD.ŞTİ.
 - 24-TRİO TERCÜME ORG. HİZ. SAN. TİC. LTD.ŞTİ.
 - 25-ULUSLARARASI DİL HİZMETLERİ TER. VE DAN. LTD.ŞTİ.
 - 26-UNIVERSAL DİL HİZMETLERİ VE YAY.A.Ş.
- Kaynak:** Çeviri İşletmeleri Derneği <http://www.cid.org.tr/uyeler.asp>

Ek3 - Çeviri Eğitimine Yönelik Çeviri Edinci Değerlendirme Anketi

Çeviri Edinci Değerlendirme Anketi

“Translation competence is defined as the underlying system of knowledge and skills needed to be able to translate.”

“Çeviri edinci, çeviri yapabilmek için gerekli olan bilgi ve beceriler sistemidir.”
(PACTE, 2003)

Bu anket formu, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çeviribilim Doktora Programı'nda yürütülmekte olan bir doktora tez çalışması için uygulanmaktadır. Bu anketin amacı, devlet üniversiteleri son sınıf öğrencilerinin çeviri edinci algılarını incelemektir. Bu bağlamda araştırmanın anlamlı sonuçlar verebilmesi, siz katılımcıların bu araştırmaya eksiksiz katılımıyla mümkün olabilecektir. İsteğiniz doğrultusunda araştırmanın bilimsel sonuçları sizinle paylaşılacaktır.

Bu anket çalışmasındaki soruları samimi görüşlerinize dayanarak yanıtlamanız doktora tez çalışmasının başarıyla tamamlanabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Anketteki soruların yapısı tamamen bilimsel, uluslararası akademik değerlere uygun biçimde hazırlanmıştır. Sizden elde edilen bilgiler sadece araştırma kapsamında kullanılacak ve **kesinlikle gizli tutulacaktır.**

Bu anket formu, yaptığımız çalışmanın amacı doğrultusunda genel bilgiler ve çeviri edinci alt-türlerinin edinimini esas alan 2 bölümden oluşmaktadır. Çok değerli zamanınızın bir bölümünü bu anketi yanıtlamaya ayırarak yapacağınız işbirliğinden ve değerli katkınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Anket 1:Kişisel Bilgi Formu

- 1- Hangi üniversitede öğrencisiniz?

- 2- Hangi çeviri bölümünde öğrencisiniz?
İngilizce---- Almanca---- Fransızca----
Arapça ---- Bulgarca ---- Diğer----
- 3- Kaçınıcı sınıftasınız?----
- 4- Genel not ortalamanız hangi aralıktadır?
0-1,99:---- 2,00-2,99:---- 3,00-4,00:----
- 5- Cinsiyetiniz: E---- K----

- 6- Mezuniyet sonrasında ne yapmak istiyorsunuz?
 1-Çevirmen olarak çalışmak istiyorum. ----
 2-Çeviri işletmesi kurmak istiyorum. ----
 3-Üniversitede akademisyen olmak istiyorum. ----
 4-Redaktör/Editör olmak istiyorum. ----
 5-Çeviri alanında çalışmak istemiyorum. ----
 Hangi sektörde çalışmak istiyorsunuz? -----
 6-Diğer -----
- 7- Mezun olduğunuz lise türü aşağıdaki hangi gruba girmektedir?
 Yabancı dil hazırlık eğitimi olmayan genel lise ----
 Yabancı dil ağırlıklı genel lise ----
 Yabancı dille öğretim yapan resmi lise (Anadolu Lisesi vb.) ----
 Yabancı dille öğretim yapan özel lise ----

ANKET 2 ÇEVİRİ EDİNCİ EDİNİM ANKETİ		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılmıyorum ne de katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Ana dil becerilerim, ileri düzeydedir.	1	2	3	4	5
2	Alan veri bankası yönetebiliyorum.	1	2	3	4	5
3	Aldığım çeviri eğitimi sonunda kendimi bir kültür uzmanı olarak görüyorum.	1	2	3	4	5
4	1. yabancı dil becerilerim, ileri düzeydedir.	1	2	3	4	5
5	Belge arşivleyebiliyorum.	1	2	3	4	5
6	Bir metnin çeviri odaklı sorunlarını değerlendirebiliyorum.	1	2	3	4	5
7	2. yabancı dil becerilerim, en az orta düzeydedir.	1	2	3	4	5
8	Çağdaş çeviri kuramlarını biliyorum.	1	2	3	4	5
9	Çeviri amaçlı geleneksel ve elektronik araçları ve yazılımları kullanabiliyorum.	1	2	3	4	5
10	Çeviri eleştirisini çeviri kuramları ile ilişkilendirebiliyorum.	1	2	3	4	5
11	Çeviri kararlarını belirlenen makro strateji ile ilişkilendirebiliyorum.	1	2	3	4	5
12	Çeviri kararlarını gerekçelendirebiliyorum.	1	2	3	4	5
13	Çeviri kuramları, çeviri stratejileri oluşturamamda etkin bir rol oynuyor.	1	2	3	4	5
14	Çeviri kuramları, çevirmen öz güvenimi artırıyor.	1	2	3	4	5
15	Çeviri kuramlarını çeviri projesine uygun olarak kullanıyorum.	1	2	3	4	5
16	Çeviri önceliklerinin belirlenmesinde öteki alt edinçler arasında hiyerarşik bir düzen tanımlayabiliyorum.	1	2	3	4	5
17	Çeviri paydaşlarının gereksinimlerini ve amaçlarını belirleyebiliyorum.	1	2	3	4	5
18	Çeviri projesi planlayabilirim.	1	2	3	4	5
19	Çeviri projesi yürütebilirim.	1	2	3	4	5
20	Çeviri sorunlarını belirleyebiliyorum ve öneri çözümleri geliştirebiliyorum.	1	2	3	4	5
21	Çeviri sorunlarının belirlenmesinde ve çözümlerinde çeviri kuramlarından yararlanıyorum.	1	2	3	4	5
22	Çeviri sorunlarının çözümünde teknolojinin imkânları ve sınırlarının farkındayım.	1	2	3	4	5
23	Çeviri sürecinde işlevsel bir çeviri stratejisi oluşturabiliyorum.	1	2	3	4	5
24	Çeviri sürecinde uzmanlık alanlarındaki eksikliklerimi bilgi edinerek hedef kitle beklentilerini karşılayabiliyorum.	1	2	3	4	5
25	Çeviri sürecinde, bildiğim dilleri işlevsel olarak kullanabiliyorum.	1	2	3	4	5

26	Çeviri sürecinde eksiklikleri gidermek için çeviri alt edinçlerini birbiri ile ilişkilendirebiliyorum.	1	2	3	4	5
27	Çeviride bir makro strateji geliştirebiliyorum.	1	2	3	4	5
28	Çevirinin toplumsal boyutunun farkındayım.	1	2	3	4	5
29	EN-15038 gibi çeviri hizmeti ile ilgili standartları biliyorum.	1	2	3	4	5
30	Erek dilde, bir hedef kitleye yönelik belli bir işlevi gerektiği gibi yerine getiren metin üretebiliyorum.	1	2	3	4	5
31	Hukuk, iktisat veya tıp gibi uzmanlık alanlarından en az birinde çeviri yapabilirim.	1	2	3	4	5
32	İki dil edincim, iki kültürlülüğü içermektedir.	1	2	3	4	5
33	İki kültürlülük edincim, çeviri stratejilerimi ve kararlarımı etkiliyor.	1	2	3	4	5
34	Kaynak metni anlamak ve erek metni üretmek için ihtiyaç duyduğum bilgiyi ve belgeyi tanımlayabiliyorum.	1	2	3	4	5
35	Kaynak ve erek dilde bir metnin makro yapısını ve anlamını kavrayabiliyorum.	1	2	3	4	5
36	Kaynak ve erek dilde hızlı bir şekilde taslak metin oluşturabiliyorum.	1	2	3	4	5
37	Kaynak ve erek kültüre özgü göndermeleri ve değerleri çeviri sürecinde tanıyabiliyorum.	1	2	3	4	5
38	Kaynak ve erek kültürün tarihi, siyasi, ekonomik ve toplumsal gelişimini biliyorum.	1	2	3	4	5
39	Kaynak ve erek metin türlerini ve işlevlerini gözeterek çeviri stratejisi oluşturabiliyorum.	1	2	3	4	5
40	Kaynak ve erek dilde uzmanlık metinleri dâhil metin türü hakkında bilgim var.	1	2	3	4	5
41	Kendi çevirimi değerlendirebiliyorum.	1	2	3	4	5
42	Müşteri ile iş görüşmesi yapabiliyorum.	1	2	3	4	5
43	Müşteri talebine uygun çeviri hizmeti sunabiliyorum.	1	2	3	4	5
44	Pazar gereksinimlerine yönelik iş profillerini tanımlayabiliyorum.	1	2	3	4	5
45	Son okuma ve düzeltme yapabiliyorum.	1	2	3	4	5
46	Sunulan çeviri hizmetlerinin ve katma değerlerinin farkındayım.	1	2	3	4	5
47	Takım içinde sorumluluk alabiliyorum.	1	2	3	4	5
48	Üst dil kullanabiliyorum.	1	2	3	4	5
49	Veri tabanı oluşturabiliyorum.	1	2	3	4	5
50	Zaman, stres, iş ve bütçe planlayabiliyorum.	1	2	3	4	5

Ek 4 - Sektöre Yönelik Çeviri Edinci Değerlendirme Anketi

Sektöre Yönelik Çeviri Edinci Değerlendirme Anketi

“Translation competence is defined as the underlying system of knowledge and skills needed to be able to translate.”

“Çeviri edinci, çeviri yapabilmek için gerekli olan bilgi ve beceriler sistemidir.”
(PACTE, 2003)

Bu anket formu, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çeviribilim Doktora Programı'nda yürütülmekte olan bir doktora tez çalışması için uygulanmaktadır. Bu anketin amacı, sektör ihtiyaçları açısından çeviri edincini değerlendirmektir. Sonuçlar, üniversite düzeyinde çeviri edinci kavramının değerlendirilmesi ve üniversite-sektör bağlantısının kurulmasında kullanılacaktır. Bu bağlamda araştırmanın anlamlı sonuçlar verebilmesi, siz katılımcıların bu araştırmaya eksiksiz katılımıyla mümkün olabilecektir. İsteğiniz doğrultusunda araştırmanın bilimsel sonuçları sizinle paylaşılacaktır.

Bu anket çalışmasındaki soruları samimi görüşlerinize dayanarak yanıtlamanız doktora tez çalışmasının başarıyla tamamlanabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Anketteki soruların yapısı tamamen bilimsel, uluslararası akademik değerlere uygun biçimde hazırlanmıştır. Sizden elde edilen bilgiler sadece araştırma kapsamında kullanılacak ve **kesinlikle gizli tutulacaktır.**

Bu anket formu, yaptığımız çalışmanın amacı doğrultusunda genel bilgiler ve çeviri edinci alt-türlerini sektör ihtiyaçları açısından ele alan 2 bölümden oluşmaktadır. Çok değerli zamanınızın bir bölümünü bu anketi yanıtlamaya ayırarak yapacağımız işbirliğinden ve değerli katkınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Anket 1:Genel Bilgi Formu
Ankette istediğiniz soruları yanıtlayabilirsiniz.

- 1- Çalıştığınız kurum ne kadar süredir faaliyet göstermektedir?
Yıl: 0-1---- 2-4 ---- 5-10 ---- 11-20---- 21 ve üstü ----
- 2- Kurumunuzda tam zamanlı çalışan çevirmen sayısı yaklaşık olarak nedir? 1 Erkek: ---- 2 Kadın: ----
- 3- Ne kadar süredir profesyonel çevirmen olarak çalışıyorsunuz?
Yıl: 0-1---- 2-4 ---- 5-10 ---- 11-20---- 21 ve üstü ----
- 4- Çeviri eğitimi alanında bir diplomanız var mı?
1 Lisans ---- 2 Yüksek lisans---- 3 Doktora---- 4 Diğer ----
- 5- Sizce çeviri sektöründe çalışmak için çeviri eğitimi zorunlu mudur?
Evet:---- Hayır:----
- 6- Çeviri derneği üyesi misiniz? Evet:---- Hayır:----
- 7- Gelirinizin ne kadarını çeviriden elde ediyorsunuz?
0-%25:----%26-%49:---- %50-%74:---- %75-%100:----
- 8- Kurumunuzda verilen çeviri hizmetleri hangileridir?
1 Yazılı çeviri ---- 2 Sözlü çeviri ---- 3 Yerelleştirme ---- 4 Çeviri projeleri ---- 5 Altyazı ve seslendirme ----
6 Masaüstü yayıncılık ---- 7 Terim çalışmaları ----
8 Diğer -----
- 9- Çalıştığınız kurumun kalite belgesi var mı?
1-EN 15038:2006 ----
2-ISO 9001:2000 ----
3-ÇİD (Çeviri işletmeleri Derneği) üyesi ----
4-Diğer-----
5-Hayır ----
- 10- Çeviri sektöründe çeviri kuramları önemsenmektedir.Evet---- Hayır----
- 11- Türkiye genelinde çeviri bölümü 4.sınıf öğrencileri arasındayaptığımız bir ankette çeviri sektöründe çalışmayı tercih etmeyenler dikkat çekici bir orandadır. Sizce sektör ve çalışma koşulları açısından bunun temel nedenleri neler olabilir?
1-----
2-----
3-----

ANKET 2 Çeviri Edinci Sektör Anketi Aşağıdaki çeviri alt-edinçlerini çeviri sektörü ihtiyaçları açısından değerlendiriniz.	Kesinlikle Önemsiz	Önemsiz	Ne Önemli Ne de Önemsiz	Önemli	Kesinlikle Önemli
	1	2	3	4	5
İki dillilik edinci Kaynak ve erek dilde iletişim kurabilmek için gerekli becerileri kapsar. Bu edinç, iki dilde dil kullanımsal, toplum-dilbilimsel, metinsel, dilbilgisel ve sözlüksel bilgisinden oluşur.	1	2	3	4	5
Kültür edinci Kaynak ve erek kültürlere özgü, belirgin yerel özelliklere, davranış standartlarına ve değer sistemlerine dair bilgileri kullanabilme becerisidir	1	2	3	4	5
Metin edinci Kaynak metni anlama ve erek dilde metin oluşturma becerilerini içerir. Metin edinci, standart dilden uzmanlık metinlerine kadar metin türü bilgisini gerektirir.	1	2	3	4	5
Konu ve alan edinci Genel dünya bilgisi ve hukuk, iktisat veya tıp gibi özel alan bilgisi olmak üzere iki tür bilgiden oluşmaktadır.	1	2	3	4	5
Araştırma ve teknolojik edinç Çeviriye özgü geleneksel ve elektronik araçları/yazılımları kullanabilme ve araştırma yapabilme becerileridir. Sözlükler ve ansiklopediler gibi başvuru kaynakları, terim	1	2	3	4	5

bankaları ve diğer veri tabanları, koşut metinler, arama motorları ve bütünceler, terminoloji, çeviri yönetim sistemleri ve makine çeviri sistemleri içerir.					
Kuramsal bilgi edinci Çeviri kuramları bilgisidir. Çeviri işlevinin ve stratejinin belirlenmesine katkı sağlar ve çevirmen özgüvenini sağlar. Üstdil kullanabilme imkânı sunar.	1	2	3	4	5
Stratejik edinç Çeviri sürecinin verimliliği, çeviri sorunlarının belirlenmesi ve çözüm stratejilerinin oluşturulmasında etkin bir rol oynar. Çeviri sürecini kontrol eden ve tüm öteki alt-edinçleri arasında etkileşimi sağlayan bir alt-edinçtir. Temel işlevleri arasında çeviri sürecini planlamak ve çeviri projesini gerçekleştirmek, çeviri amacı açısından çeviri sürecini bütün veya kısmi olarak değerlendirmek bulunmaktadır.	1	2	3	4	5
Çeviri hizmeti sağlama edinci Çeviri sürecinde müşteri talebine uygun çeviri hizmeti sunabilme, çeviri aşamalarını ve stratejilerini uygulayabilme, son okuma ve düzeltme süreçlerini yapabilme, kalite standartları uygulayabilme ve değerlendirebilme.	1	2	3	4	5